

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Силабус навчальної дисципліни
«Психологічна допомога при кризових станах»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 120 годин, 4 кредити ЄКТС
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії. м. Одеса, Воробйова, 11 Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2.
Викладач(-і)	Євген Опря, д.мед.н., професор, завідуючий кафедри Тетяна Чернова, к.мед.н., доцент кафедри Ольга Донець, к.мед.н., доцент кафедри Ірина Дружкова к.і.н., доцент кафедри, Ірина Анненкова д. пед.н., професор Олена Мартинюк д.екон.н. професор Вікторія Валах к.юр.н., доцент Ольга Литвиненко д.псих.н, професор
Контактна інформація	E-mail: tatyana.chernova@onmedu.edu.ua Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, канд.ек.наук, доц., відповідальна за навчально-методичну роботу кафедри, E-mail: kusicreage@gmail.com Фомічова Марія Павлівна, лаборант кафедри +380679703004 E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.30 до 18.30 кожного четверга. Посилання на онлайн – консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - охоплює вивчення теоретичних основ кризових станів, методів їх діагностики та оцінки, а також технік кризової інтервенції. Також включає розробку, впровадження та оцінку стандартів якості психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

Мета дисципліни: підготовка здобувачів до надання якісної психологічної допомоги особам у кризових станах через розробку, впровадження та оцінку ефективних методів і

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

стандартів.

Завдання навчальної дисципліни:

- Ознайомлення студентів з теоретичними основами кризових станів та методами їх подолання.
- Вивчення сучасних методів діагностики та оцінки кризових станів.
- Розвинення навичок застосування ефективних технік кризової інтервенції.
- Ознайомлення з нормативно-правовою базою, що регулює надання психологічної допомоги у кризових станах.
- Формування вміння розробляти, впроваджувати та оцінювати стандарти якості психологічної допомоги.
- Підготовка до проведення моніторингу та аудиту якості психологічних послуг у кризових ситуаціях.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- Основні концепції та теорії кризових станів.
- Методи та інструменти діагностики та оцінки кризових станів.
- Техніки кризової інтервенції та їх застосування у різних ситуаціях.
- Нормативно-правову базу, що регулює надання психологічної допомоги у кризових станах.
- Принципи розробки та впровадження стандартів якості психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

Вміти:

- Застосовувати методи та техніки кризової інтервенції у практичній роботі.
- Проводити діагностику та оцінку кризових станів.
- Розробляти та впроваджувати стандарти якості психологічної допомоги.
- Проводити моніторинг та аудит якості психологічних послуг.
- Використовувати нормативно-правову базу у процесі надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання:

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Теоретичні основи психологічної допомоги в кризових станах.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Поняття кризи та кризового стану. Види та класифікація кризових станів. Основні теорії криз та кризової інтервенції. Психологічні механізми та реакції на кризу. Етапи розвитку кризових станів.

Тема 2. Діагностика та оцінка кризових станів.

Методи психологічної діагностики кризових станів. Ідентифікація симптомів та ознак кризових станів. Оцінка ризику суїцидальної поведінки. Використання тестових методик у діагностиці криз. Розробка індивідуального плану психологічної допомоги

Тема 3. Методи та техніки кризової інтервенції.

Основні методи кризової інтервенції. Когнітивно-поведінкові техніки у роботі з кризовими станами. Емоційно-фокусовані методи. Використання психотерапевтичних технік у кризових ситуаціях. Особливості застосування короткострокової терапії у кризах.

Тема 4. Психологічна допомога при різних типах криз.

Особистісні кризи: методи та підходи. Сімейні та подружні кризи – підтримка та консультування. Професійні та кар'єрні кризи: особливості роботи. Психологічна допомога при втраті та горі. Соціальні та екологічні кризи – методи групової роботи.

Тема 5. Профілактика та попередження кризових станів.

Принципи та методи профілактики кризових станів. Робота з групами ризику. Роль соціальної підтримки у попередженні криз. Розвиток стресостійкості та адаптивних механізмів. Програми психологічної профілактики у різних соціальних середовищах.

Тема 6. Професійні аспекти роботи психолога у кризових ситуаціях.

Етичні аспекти надання психологічної допомоги у кризових станах. Роль психолога у кризових інтервенціях. Особистісні якості та професійні компетенції кризового психолога. Професійне вигорання та самопомога психолога. Супервізія та підтримка професійного розвитку в умовах роботи з кризами.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Білошицька О.К. Система управління якістю в медицині: Практичні роботи: навч. посіб. - Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 63 с.
2. Борщ В.І. Управління закладами охорони здоров'я : Монографія. К. : Олді +, 2020. 392 с.
3. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства від знущань у сім'ї до політичного терору / Дж. Герман; переклад з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.
4. Громадське здоров'я: навч. посібн./за ред. Т.С.Грузева та ін. К: Книга плюс, 2021. 296с.
5. Коваль М.С. Дії підрозділів ДСНС України в умовах розвитку воєнного стану. Навчальний посібник. Львів : ЛУБЖД, 2023. 308 с.
6. Мохнар Л.І. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / [Л.І. Мохнар, С.І. Головченко, Г.С. Грибенюк, О.М. Дячкова та ін.] ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.
7. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти [монографія] / Н.В. Оніщенко. Х. : Право, 2014. 584 с.
8. Освітньо-професійна програма «Практична психологія» підготовки здобувача на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Одеса: ОНМедУ, 2024. 16с. <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/OPP-053-Praktichna-psihologija-ONMedU-2024.pdf>
9. Павлик Н. П. Поради з протидії мові ненависті через освіту з прав людини: український вимір : метод. рек. / Н. Павлик. Житомир : ФОП Туловський М. 2017. 80 с.
10. Повернення із зони бойових дій. Пам'ятка для сімей військовослужбовців, які повернулися з зони АТО /[ред. Т.М. Майстренко] Житомир: Вид.Євенок О. О., 2015. 34 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

11. Психолого-корекційний практикум травм війни : навчальний посібник / Іван Сулятицький, Катерина Островська, Василь Осьодло та інші. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 396 с.
12. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.
13. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія / М.А. кришталь, М.В. фомич, Л.І. Мохнар, О.М. Дячкова, Т.В. Чередниченко. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.

Додаткова:

1. 1. Анненкова, І. П. Наукові основи моніторингу якості професійної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ: монографія. Одеса: Оптімум 2025 330с.
2. Без паніки! Як вижити, боротися й перемогти під час бойових дій: poradnik для цивільного населення / укл.: О. Дедик, М. Сободянюк, О. Фешовець. Львів : Астролябія, 2018. 139 с.
3. Боришевський М. Дорога до себе. Від основ суб'єктивності до вершин духовності: монографія / М. Боришевський. Київ : Академвидав, 2010. 414 с.
4. Братко-Кутинський О. Як удосконалити свою психіку / О. Братко- Кутинський. Київ : Артек, 2003. 173 с.
5. Васьківська С. В. Соціально-психологічний супровід клієнтів. (Технологія ведення консультативного діалогу):[навч. посіб.] /С. В. Васьківська. Київ : В. Главник, 2006. 127 с.
6. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : підручник / С. В. Васьківська. 2-ге вид. Київ : Ніка-Центр, 2011. 423 с.
7. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посіб. / І. М. Галян. Київ : Академвидав, 2009. 463 с. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр.: у 2 ч. / упоряд. проф. Я.Ф.Радиш. К. : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
8. Гуменюк О. Є. Теорія і методологія інноваційно-психологічного клімату загальноосвітнього закладу : монографія / О. Є. Гуменюк. Ялта ; Тернопіль: Підруч. і посіб., 2008. 338 с.
9. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс : навч. посіб. /Т. В. Дуткевич. Київ : Центр учб. літ., 2021. 388 с.
10. Життєві домагання особистості : кол. моногр. / Т. М. Титаренко [та ін.]. Київ : Пед. думка, 2007. 452 с.
11. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. / С. С. Занюк. Київ : Либідь, 2002. 302 с.
12. Каліна Н. Ф. Психотерапія : підручник / Н. Ф. Каліна. Київ : Академвидав, 2010. 284 с.
13. Фурман А. В. Психодіагностична компетентність соціального працівника : монографія / А. В. Фурман, А. В. Дубно. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 101 с.
14. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим: курс лекцій : навч. посіб. / Т. Ф. Цигульська. Київ: Наук. думка, 2000. 189 с.
15. Шторм Л. Як залишитися людиною під час війни: погляд психолога / Лена Шторм. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 64 с.
16. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції. Активне соціально-психологічне навчання : навч. посіб. / Т. С. Яценко. Київ: Вища шк., 2004. 678с.

Електронні ресурси:

1. Зливков В.Л. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях [Електронний ресурс] / В. Л.Зливков, С. О. Лукомська, О. В. Федан. Київ: Педагогічна думка, 2016. – 219 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>
2. Наугольник Л. Б. Психологія стресу [Електронний ресурс] : підручник /Л. Б. Наугольник. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 324 с. <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp->

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

content/uploads/2016/10/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B
B%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE
%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D
1%80%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf

3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Т. 2 [Електронний ресурс] : навч. посіб. / за ред. Л. Царенко. Київ, 2018. 240 с.
<https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>
4. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя [Електронний ресурс] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 лют. 2018 р. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 427 с.
<https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/3557/document.pdf>
5. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій [Електронний ресурс]: метод. посіб. / за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ “Вид-во “Логос”, 2015. 207с. http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BC%2017_03_2015.pdf
6. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій [Електронний ресурс]: навч. посіб. Київ: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 160 с.
https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psiholog_travm.pdf

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю: усний (опитування), тестування, оцінювання виконання практичних вправ, оцінювання комунікативних навичок, розв’язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті та самостійної роботи студентів.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час виконання та інтерпретації практичної роботи з теми заняття, висловлює свою думку з теми заняття.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструє практичні навички під час виконання практичної роботи з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, з суттєвими помилками виконує практичну роботу.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, не демонструє практичні навички під час виконання практичної роботи з теми заняття.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік, виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, завдання повністю розроблене за пропонованою структурою; здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; здобувач формулює самостійні ґрунтовні судження, які підкріплені фактичними доказами, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Добре «4»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, завдання розроблене за пропонованою структурою із незначними порушеннями; аналіз самостійний, але містить незначні неточності; здобувач добре пояснює матеріал, формулює самостійні висновки; інформація у презентації подана переважно із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Задовільно «3»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, завдання частково розроблене за пропонованою структурою; аналіз лише теоретичний, описовий та містить неточності; здобувач пояснює матеріал не впевнено, формулює лише загальні висновки (або взагалі не може їх сформулювати), інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
Незадовільно «2»	Індивідуальне завдання не виконано. Не зараховуються індивідуальні завдання та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.
- Перескладання незадовільної оцінки проводиться в дні консультацій і відпрацювань; при

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

дистанційному навчанні – в терміни, визначені й узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізньов:

Відвідування всіх видів аудиторних занять (лекцій, практичних занять) є обов'язковим.

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка, методичні вказівки, альбом.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.